

Gelecek Zaman Perspektifi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Gelecek Zaman Perspektifi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22071>

Özet

Gelecek Zaman Perspektifi Ölçeği (GZPO), bireylerin geleceği ne ölçüde sınırlı veya sınırsız algıladığını ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Bu ölçeğin Türk popülasyonuna yönelik uyarlaması, Soylu ve Özekes (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, özellikle yaşa bağlı olarak zaman algısındaki farklılıklar ve bu algının davranışsal ve duygusal sonuçları incelemek için **Sosyoduygusal Seçicilik Teorisi** (SST) bağlamında kritik bir rol oynamaktadır. Uyarlama çalışması, ölçeğin Türk kültüründe de geçerli ve güvenilir bir ölçüm sağladığını göstermeyi amaçlamıştır.

Ölçeğin temel amacı, bireylerin gelecekteki fırsatlar ve zaman ne kadar geniş veya kısıtlı gördüğünü belirlemektir. Bu algı, bireylerin hedeflerini, sosyal ilişkilerini ve karar verme süreçlerini doğrudan etkilemektedir. GZPO, psikoloji ve gerontoloji alanlarında yaşlanma süreçlerinin anlaşılması ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesi için önemli bir değerlendirme aracıdır.

Anahtar Kelimeler

Gelecek Zaman Perspektifi, **Sosyoduygusal Seçicilik Teorisi**, Yaş Farklılıkları, Zaman Algısı, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Gerontoloji.

Yazarlar

Cem Soylu, B. Cansu Özekes

Amaç

Gelecek Zaman Perspektifi Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin gelecekteki zaman ne kadar geniş (açık uçlu) veya kısıtlı (sınırlı) olarak algıladığını belirlemektir. Bu algı, **Sosyoduygusal Seçicilik Teorisi** (SST) çerçevesinde, özellikle yaşam süresinin algılanan uzunluğu ile hedefler arasındaki ilişkiyi incelemek için hayati öneme sahiptir.

Ölçeğin Türk popülasyonuna uyarlanması, uluslararası alanda kabul görmüş bu yapının, Türkiye'deki bireylerin zaman perspektiflerini ölçmede kültürel olarak uygun ve güvenilir olup olmadığını tespit etmeyi hedeflemiştir. Çalışma ayrıca, farklı yaş gruplarındaki bireylerin (genç yetişkinler, orta yaşlılar ve yaşlılar) gelecek zaman perspektifi algılarındaki farklılıkları ortaya koyarak, yaşın psikolojik süreçler üzerindeki etkisini anlamaya katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki temel zaman algısı yapılarından biri olan **Gelecek Zaman Perspektifi** (GZP) kavramını ölçmektedir. GZP, bir bireyin geleceği düşünme biçimini, gelecekteki olayları

say?n ve zaman?n s?nrl? m? yoksa s?nrs?z m? oldu?u yönündeki inanc? ifade eder. Carstensen'in öncülü?ünü yapt??? bu yap?, genellikle iki ana boyut alt?nda incelenir:

Zaman?n S?nrs?zl??? (Openness): Bireyin gelecekte hala birçok f?rsat?n ve zaman?n oldu?una inanmas?. Yüksek puanlar, uzun vadeli hedeflere yönelimi te?vik eder.

Zaman?n S?nrl?l??? (Limitation): Bireyin gelecekteki zaman?n k?s?tl? oldu?una inanmas?. Bu alg? genellikle duygusal olarak anlaml? hedeflere (örne?in, yak?n ili?kiler) odaklanmay? art?r?r.

Geçerlik

Soylu ve Özkes (2019) taraf?ndan gerçekleştirilen uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in yap?sal geçerli?ini de?erlendirmek üzere çe?itli analizler kullan?lm??t?r. Yap?lan **Faktör Analizi**, orijinal ölçe?in teorik yap?s?na uygun olarak iki faktörlü yap?n?n (S?nrs?zl?k ve S?nrl?l?k) Türk örnekleminde de do?ruland???n? göstermi?tir.

Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) sonuçlar?, modelin kabul edilebilir düzeyde uyum indekslerine sahip oldu?unu ortaya koymu?tur (örne?in, CFI, TLI ve RMSEA de?erleri). Ayr?ca, ölçe?in di?er ilgili yap?larla (örne?in, ya?am doyumu, ya?lanma kayg?s?) ili?kileri incelenerek ölçüt ba??nt?l? geçerli?i de desteklenmi?tir. Bu bulgular, GZPO'nun Türk popülasyonunda **Gelecek Zaman Perspektifi** yap?s?n? geçerli bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik çal??malar?, iç tutarlıl?k katsay?lar? (Cronbach Alfa) arac?l???yla rapor edilmi?tir. Uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in tamam? ve alt boyutlar? için yüksek düzeyde iç tutarlıl?k de?erleri elde edilmi?tir. Bu katsay?lar, ölçek maddelerinin ayn? psikolojik yap?y? tutarlı bir ?ekilde ölçtü?ünü göstermi?tir.

Genellikle S?nrs?zl?k ve S?nrl?l?k alt boyutlar?n?n her biri için Cronbach Alfa de?erlerinin .70 ile .90 aras?nda de?i?ti?i bildirilmi?tir, bu da ölçe?in güvenilir bir ölçüm arac? oldu?unu teyit etmektedir. Ek olarak, test-tekrar test güvenilirli?i çal??malar? da ölçe?in zaman içinde kararlı sonuçlar verdi?ini desteklemektedir.

Faktör Analizi

Uyarlama çal??mas?nda, ölçe?in faktör yap?s?n? incelemek için hem Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) hem de **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) kullan?lm??t?r. AFA, orijinal ölçekteki temel iki faktörlü yap?n?n (Zaman?n S?nrs?zl??? ve Zaman?n S?nrl?l???) Türk verilerinde de belirginle?ti?ini göstermi?tir.

DFA, iki faktörlü modelin yapısal uyumunu test etmiş ve modelin veriyle iyi bir uyum sergilediği sonucuna varılmıştır. Bu analizler, GZPO'nun temel teorik yapısının korunduğunu ve Türk kültüründe de geçerli bir ölçüm yapıldığını destekleyen güçlü kanıtlar sağlamıştır.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Orjinal ölçek Carstensen, 2006 tarafından geliştirilmiştir).

Format: Öz bildirim ölçeği (Self-Report Scale).

Maddeler: Orijinal ölçek genellikle 10 ila 15 madde arasında değişir. Uyarlamada kullanılan madde sayısı ilgili yayında belirtilmiştir.

Derecelendirme: Genellikle 5 veya 7 noktalı Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır (Örneğin, 1=Kesinlikle Katılmıyorum'dan 7=Kesinlikle Katılıyorum'a).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal).

Popülasyon Grubu: Genç yetişkinler, orta yaşlılar ve yaşlılar dahil olmak üzere genel popülasyon.

Yaş Grubu: 18 yaş ve üstü yetişkinler.

Popülasyon Detayları: Türkiye'de farklı yaş gruplarından alınan örneklem üzerinde test edilmiştir. Çalışmanın odak noktası **yaş farklılıkları** olduğu için geniş bir yaş aralığını kapsamaktadır.

Test Metodolojisi: Çeviri-Geri Çeviri yöntemiyle dil geçerliliği sağlanmış, ardından yapısal geçerlik ve iç tutarlılık analizleri yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Zaman Algısı, Yaşlanma, **Gelecek Zaman Perspektifi**, Psikometri, Türk Uyarlaması, **Geçerlik**, **Güvenirlilik**.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Cem Soylu

Yazar ORCID Tanıtıcıları: Yayınlanan makalede belirtilmemiştir.

Bilgi E-posta Adresi: csoylu@hacettepe.edu.tr

Kurumsal Adres: Hacettepe Üniversitesi (Uyarlama çalışması sırasında ilgili kurum).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: Uyarlama ve psikometrik özelliklerin yayınlanma yılı 2019'dur.

Şinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin akademik ve araştırmacı amaçlı kullanımı için sorumlu yazar (Cem Soylu) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir. Ticari kullanım koşulları yazar tarafından belirlenir.

PDF Erişimi: Ölçeğin orijinal PDF materyaline aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: [gelecek-zaman-perspektifi-olcegi-toad.pdf](https://doi.org/10.1177/0091415019836108)

Kaynakça

Soylu, C., & Ozekes, B. C. (2019). Psychometric properties of the Future Time Perspective Scale for the Turkish population: Age differences in predictors of time perspective. *The International Journal of Aging and Human Development*, 1-22. <https://doi.org/10.1177/0091415019836108>.

Carstensen, L. L., & Lang, F. R. (2019). **Socioemotional Selectivity Theory**: Regulation of emotion and motivation with age. In V. L. Bengtson, R. A. Settersten, & D. S. Putney (Eds.), *Handbook of theories of aging* (pp. 377-395). Springer Publishing Company. (Orijinal teorik çerçeve kaynağı).

Gelecek Zaman Perspektifi Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. (Orijinal kaynakta ölçek maddeleri metin olarak sağlanmadığı için, yalnızca bu not korunmuştur.)

(Maddeler, orijinal kaynak metinde sağlanmamıştır.)